

**Briuselis, 2024 m. gruodžio 17 d.
(OR. en)**

16983/24

**ELARG 189
COWEB 218
COEST 750**

POSĖDŽIO REZULTATAI

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Delegacijoms
Dalykas:	Tarybos išvados dėl plėtros

Delegacijoms pridedamos Tarybos išvados dėl plėtros, kurias 2024 m. gruodžio 17 d. patvirtino Taryba.

BENDRŲJŲ REIKALŲ TARYBA

TARYBOS IŠVADOS DĖL PLĖTROS

1. Taryba atkreipia tinkamą dėmesį į 2024 m. spalio 30 d. Komisijos komunikatą dėl ES plėtros politikos, įskaitant ataskaitas dėl Juodkalnijos, Serbijos, Albanijos, Šiaurės Makedonijos, Bosnijos ir Hercegovinos, Kosovo*, Turkijos, Ukrainos, Moldovos Respublikos (toliau – Moldova) ir Sakartvelo.
2. Vadovaudamasi 2006 m. gruodžio mėn. Europos Vadovų Tarybos patvirtintu **atnaujintu konsensusu** dėl plėtros, vėlesnėmis Tarybos ir Europos Vadovų Tarybos išvadomis ir **2024 m. birželio mėn.–2029 m. ES strategine darbotvarke**, Taryba dar kartą patvirtina savo įsipareigojimą dėl plėtros. Atsižvelgdama į ankstesnes Tarybos išvadas ir Kopenhagos politinių kriterijų sistemą, Taryba dar kartą patvirtina, kad reikia taikyti teisingas ir griežtas sąlygas, nuopelnų principą ir požiūrį, kurio laikantis pasiekama galimybė netęsti proceso. Taryba pabrėžia, jog svarbu užtikrinti, kad ES galėtų tęsti ir stiprinti savo pačios vystymąsi, įskaitant jos gebėjimą integruoti naujas nares. Teigiamai vertindama tai, kad plėtros procesas įgijo naujo dinamiškumo, Taryba pabrėžia, jog reikia, kad partneriai prisiimtų atsakomybę ir pademonstruotų savo įsipareigojimų ir politinės valios patikimumą įgyvendindami būtinas reformas ir darydami apčiuopiamą pažangą pagrindinių principų srityje.

* Šis pavadinimas nekeičia pozicijų dėl statuso ir atitinka JT ST rezoliuciją 1244/1999 bei Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonę dėl Kosovo nepriklausomybės deklaracijos.

3. Plėtra yra **geostrateginė investicija į taiką, saugumą, stabilumą ir gerovę**. Tai vienas iš veiksnių, padedančių gerinti Europos piliečių ekonomines ir socialines sąlygas ir mažinti skirtumus tarp šalių; vykdamą plėtrą taip pat turi būti puoselėjamos vertybės, kuriomis grindžiama Sąjunga. ES plėtra duos daug socialinės ir ekonominės naudos esamoms ir būsimoms narėms. Žvelgiant į tolesnės Sąjungos plėtros perspektyvą, tiek ES, tiek būsimos valstybės narės turi būti pasirengusios. Narystės siekiančios valstybės turi intensyvuoti reformų pastangas, visų pirma teisinės valstybės srityje, atsižvelgdamos į pasiekimais grindžiamą stojimo proceso pobūdį ir pasinaudodamos ES pagalba. Tuo pat metu ES turi imtis būtino vidaus parengiamojo darbo ir reformų, kaip nurodyta Granados deklaracijoje. Tai sustiprins ES ir padidins Europos suverenumą.
4. Dėl Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą išryškėjo plėtros, kaip strateginio ES prioriteto, svarba. Taryba **dar kartą patvirtina**, kad yra visapusiškai ir tvirtai įsipareigojusi dėl **Vakarų Balkanų, Ukrainos ir Moldovos narystės ES perspektyvos**. Turkija tebėra šalis kandidatė ir viena iš labai svarbių partnerių daugelyje bendro intereso sričių. Taryba primena, kad veiksmai, kurių ėmėsi Sakartvelo vyriausybė, kelia pavojų Sakartvelo kelyje į Europą ir *de facto* lemia stojimo proceso sustabdymą, pakartoja tvirtą ES solidarumą su Sakartvelo žmonėmis ir pasirengimą toliau remti sakartveliečius jiems žengiant europiniu keliu ir apgailestauja dėl naujausio Sakartvelo vyriausybės pareiškimo dėl derybų dėl stojimo į ES proceso sustabdymo iki 2028 m.
5. Pagarba vertybėms, kuriomis grindžiama ES, ir įsipareigojimas jas puoselėti, taip pat narystei ES reikalingų įsipareigojimų vykdymas ir toliau yra visiems prisijungti siekiantiems partneriams itin svarbūs elementai. Nuolatiniai ir negrįžtami rezultatai įgyvendinant reformas **pagrindinių principų**, įskaitant teisinę valstybę ir pagrindines teises, demokratinių institucijų veikimo, viešojo administravimo ir ekonominių kriterijų srityse tebėra pagrindiniai kriterijai vertinant pažangą, padarytą siekiant narystės ES. Į Komisijos rekomendacijas šiose srityse reikėtų atsižvelgti prioriteto tvarka.

6. Taryba pakartoja, kad **teisinė valstybė** yra viena iš pagrindinių vertybių, kuriomis grindžiama ES, esminis demokratinės pertvarkos aspektas ir būtina išankstinė pažangos siekiant narystės ES sąlyga.
7. **Pagrindinių teisių** apsauga yra ES vertybių pagrindas. Taryba toliau atidžiai stebės partnerių pažangą šioje srityje ir primena, kad patikimos priemonės nustatytiems trūkumams pašalinti yra bendras prioritetas. Šiomis aplinkybėmis Taryba pabrėžia, kad ypač svarbu užtikrinti vaiko teises ir mažumoms priklausančių asmenų, taip pat pažeidžiamoje padėtyje esančių asmenų, pavyzdžiui, romų, asmenų su negalia, lesbiečių, gėjų, biseksualių, translyčių ir interseksualių (LGBTI) asmenų, tautinėms mažumoms priklausančių asmenų, teises ir nediskriminacinį požiūrį į juos. Lyčių lygybės klausimu Taryba pakartoja, kad būtina užtikrinti moterų ir mergaičių įgalėjimą, taip pat užtikrinti, kad jos galėtų visapusiškai naudotis pagrindinėmis teisėmis. Taryba primena, kad saviraiškos laisvė, žurnalistų apsauga, žiniasklaidos laisvė ir pliuralizmas yra pagrindiniai demokratinės visuomenės ramsčiai, kuriuos turi užtikrinti narystės siekiantys partneriai. Palankios aplinkos užtikrinimas ir didesnis pilietinės visuomenės organizacijų vaidmuo, be kita ko, reformų procese, taip pat tebėra esminiai gerai veikiančios demokratijos elementai. Taryba ragina visus partnerius skubiai šalinti ataskaitose nurodytus trūkumus skiriant ypatingą dėmesį Komisijos nurodytų sisteminių problemų sprendimui.
8. Taryba taip pat akcentuoja, kad partneriai turi daryti tvarią pažangą visapusiškos **teisingumo sistemos reformos, kovos su korupcija, įskaitant oligarchijos panaikinimą, ir kovos su organizuotu nusikalstamumu srityse**. Tebėra itin svarbu užtikrinti patikimą reformų įgyvendinimą ir tvarius rezultatus šiose esminėse srityse.
9. Vakarų Balkanuose **geri kaimyniniai santykiai ir regioninis bendradarbiavimas** tebėra esminiai plėtros proceso, taip pat stabilizacijos ir asociacijos proceso elementai. Taryba pažymi, kad vis dar reikia ryžtingų pastangų **susitaikymui ir regioniniam stabilumui** skatinti. Taryba tvirtai ragina partnerius spręsti dvišalius ginčus ir klausimus, susijusius su praeities palikimu, laikantis tarptautinės teisės ir nusistovėjusių principų, įskaitant Susitarimą dėl teisių perėmimo klausimų.

10. Tebėra itin svarbu toliau stiprinti bendradarbiavimą užsienio politikos klausimais, ir Taryba tikisi, jog partneriai užtikrins visapusišką prisiderinimą prie ES **bendros užsienio ir saugumo politikos** (BUSP), įskaitant ribojamąsias priemones, – tai yra vienas iš pagrindinių integracijos į ES proceso aspektų ir ryškiai atspindi partnerio strateginį pasirinkimą ir vietą vertybių bendrijoje. ES toliau išlieka solidari su partneriais ir toliau teikia paramą visų pirma tiems, kurie yra užtikrinę visapusišką prisiderinimą. Tebėra itin svarbu užkirsti kelią ES ribojamųjų priemonių, be kita ko, priimtų reaguojant į Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą, apėjimui. Taryba palankiai vertina tai, kad partneriai nuolat atsižvelgia į ES bendrą saugumo ir gynybos politiką (BSGP), įskaitant daugumos jų indėlį įgyvendinant ES misijas ir operacijas.
11. Vienas iš pagrindinių prioritetų yra reagavimas į **hibridinių grėsmių** keliamus iššūkius. ES yra pasiryžusi toliau stiprinti bendradarbiavimą su partneriais, *inter alia*, kovojant su manipuliavimu informacija veikla, įskaitant dezinformaciją. ES intensyvina darbą su partneriais, kad būtų kovojama su melagingais Rusijos naratyvais ir dezinformacija apie Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą.
12. Tebėra svarbu kovoti **su terorizmu, smurtiniu ekstremizmu, radikalizacija ir organizuotu nusikalstamumu**. Taryba tebėra pasiryžusi toliau stiprinti sėkmingą bendradarbiavimą su partneriais šiose srityse.
13. **Neteisėta migracija** tebėra itin aktualus iššūkis, dėl kurio reikia nuolat bendradarbiauti ir koordinuoti veiksmus su visais partneriais. Taryba dar kartą giria Vakarų Balkanų partnerius už jų konstruktyvų bendradarbiavimą, o Turkiją už jos nuolatinės pastangas priimti vieną iš didžiausių pasaulyje pabėgėlių grupių.
14. Taryba pabrėžia, jog labai svarbu, kad partneriai suderintų savo **vizų politiką** su ES politika.

15. Taryba tikisi, kad visi partneriai reguliariai **teiks** savo gyventojams aiškią **informaciją** apie jų atitinkamo kelio siekiant narystės ES teikiamą naudą ir dėl to kylančias pareigas, taip pat apie savo pačių įsipareigojimą gerbti ES vertybes ir vykdyti reikiamas reformas. Tuo pat metu ES stiprins savo strateginę komunikaciją apie plėtros procesą.
16. **Ekonominių kriterijų** klausimu Taryba teigiamai vertina tai, kad daugumos partnerių ekonomika pademonstravo didelį atsparumą nepaisant tebevykstančio Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą. Svarbu, kad partneriai paspartintų struktūrines reformas, kurių reikia tvariam augimui ir pažangai įgyvendinant narystės ES ekonominius kriterijus užtikrinti.
17. ES toliau visais lygmenimis teiks **paramą** narystės siekiančių valstybių politinei, ekonominei ir socialinei transformacijai, grindžiamą apčiuopiama pažanga įgyvendinant teisinės valstybės principą ir socialines bei ekonomines reformas, taip pat tuo, kaip partneriai laikosi ES vertybių, taisyklių ir standartų. ES toliau teiks didelę finansinę paramą partneriams pagal Pasirengimo narystei paramos priemonę (PNPP) ir Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonę „Globali Europa“ (KVTBP „Globali Europa“), taip pat techninę pagalbą, visų pirma pasitelkdama porinimą ir TAIEK.
18. Taryba tebėra pasiryžusi priartinti partnerius prie ES, padėti pagrindą stojimui ir suteikti konkrečios naudos jų piliečiams jau plėtros proceso metu. Taryba palankiai vertina per pastaruosius metus padarytą laipsniškos integracijos pažangą. Taryba toliau skatins tolesnę **laipsnišką integraciją** remiantis pasiekimais ir pasiliekant galimybę nebetęsti proceso, vadovaujantis 2022 m. ir 2023 m. Europos Vadovų Tarybos išvadomis ir remiantis peržiūrėta plėtros metodika. Laipsniška integracija ir toliau priklauso nuo prisiderinimo prie atitinkamos ES *acquis*. Taryba pabrėžia, kad svarbu visapusiškai išnaudoti esamų teisinių priemonių potencialą. Remdamasi iki šiol padaryta pažanga, Taryba laukia, kada galės išnagrinėti kitus Komisijos pasiūlymus.

19. Taryba palankiai vertina tai, kad įgyvendinamas **Vakarų Balkanų ekonomikos augimo planas ir Ukrainos priemonė**, kuriais teikiama beprecedentė finansinė parama ir remiamos reformos. Taryba palankiai vertina atitinkamai Vakarų Balkanų partnerių ir Ukrainos priimtas plataus užmojo reformų darbotvarkes ir Ukrainos planą ir primena, kad mokėjimai priklauso nuo veiksmingo juose nurodytų reformų įgyvendinimo. Taryba palankiai vertina Komisijos komunikatą dėl naujo Moldovos ekonomikos augimo plano ir tai, kad sparčiai priimta Tarybos derybinė pozicija dėl pasiūlymo dėl Moldovos reformų ir ekonomikos augimo priemonės nustatymo, siekiant kuo greičiau pasiekti politinį susitarimą.

JUODKALNIJA

20. Taryba palankiai vertina labai teigiamus rezultatus, pasiektus vykdant ilgalaikius reformų įsipareigojimus. Taryba gerai vertina vyriausybės **tikslą** toliau sparčiai daryti pažangą Juodkalnijai siekiant narystės ES ir ragina visas politines jėgas laikytis savo plataus užmojo plano dėl stojimo derybų užbaigimo.
21. Taryba palankiai vertina iki šiol stojimo derybose padarytą **gerą pažangą** – atidaryti visi 33 peržiūrėti skyriai, o 6 skyriai yra preliminariai uždaryti. Taryba ypač gerai vertina tai, kad Juodkalnija iš esmės įvykdė 23 ir 24 skyrių dėl teisinės valstybės tarpinius kriterijus: tai svarbus etapas, žymintis naujo – galutinio – etapo stojimo derybose pradžią. Taryba ragina Juodkalniją skubiai įgyvendinti 23 ir 24 skyrių dėl teisinės valstybės uždarymo kriterijus. Taryba palankiai vertina tai, kad neseniai preliminariai uždaryti trys skyriai, ir tikisi, kad kuo greičiau, kai bus įvykdytos sąlygos, bus galima preliminariai uždaryti ir daugiau skyrių. Jei Juodkalnija išlaikys tvirtą pažangą įgyvendindama reformas ir pasieks reikiamų reformų rezultatų, Taryba yra pasirengusi tinkamu laiku pradėti parengiamuosius veiksmus stojimo sutarčiai rengti.

22. Taryba palankiai vertina Juodkalnijos daromą pažangą atkuriant **pagrindinių teisminių institucijų veikimą**, kad būtų paspartintas ir išplėstas pagrindinių teisminių reformų įgyvendinimas, patvirtinta nauja strateginė sistema ir užbaigtos kelios tebevykstančios teisėjų skyrimo procedūros taikant skaidrią ir nuopelnais grindžiamą tvarką. Šiomis priemonėmis padedama gerinti teismų sistemos nepriklausomumą, atskaitomybę, nešališkumą, sąžiningumą, efektyvumą ir profesionalumą. Taryba palankiai vertina tai, kad paskirtas naujas nuolatinis Aukščiausiojo Teismo pirmininkas.
23. Taryba **palankiai vertina gerą pažangą** ir ragina Juodkalniją toliau įgyvendinti reformas, visų pirma tokiose pagrindinėse srityse kaip saviraiškos ir žiniasklaidos laisvė, įskaitant žurnalistų apsaugą, ir **kova su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu**, taip pat viešojo administravimo reformos. Taryba pripažįsta padarytą pažangą, tačiau pakartoja, kad Juodkalnija turi gerinti savo rezultatus tyrimų, baudžiamojo persekiojimo, galutinių apkaltinamųjų nuosprendžių ir nusikalstamu būdu įgyto turto arešto ir konfiskavimo srityse, be kita ko, aukšto lygio bylose. Juodkalnija taip pat turėtų daryti pažangą, susijusią su visapusiška rinkimų reforma, be kita ko, iš dalies pakeisti savo politinių subjektų finansavimo įstatymą, kad jis atitiktų Europos standartus, užtikrindama rinkimų komisijos nepriklausomumą ir rinkėjų registro skaidrumą.
24. Taryba pripažįsta, kad migracijos valdymo srityje padaryta gera pažanga, tačiau pabrėžia, kad reikia visiškai prisiderinti prie **ES vizų politikos** ir sustiprinti sienų kontrolės pajėgumus.
25. Kalbant apie **ekonominius kriterijus**, Taryba palankiai vertina stiprų ekonomikos atsigavimą ir stabilų augimą, bankų ir finansų sektorių stabilumą ir padėties darbo rinkoje pagerėjimą. Taryba ragina Juodkalniją įgyvendinti būtinas struktūrines reformas ir, *inter alia*, mažinti valdžios sektoriaus skolą ir toliau dėti pastangas stiprinti fiskalinį valdymą ir skaidrumą.

26. Taryba atkreipia dėmesį į tai, kad **geri kaimyniniai santykiai** ir regioninis bendradarbiavimas tebėra esminiai plėtros proceso, taip pat stabilizacijos ir asociacijos proceso elementai.
27. Taryba labai teigiamai vertina tai, kad Juodkalnija nuosekliai bendradarbiauja užsienio politikos klausimais, ir tvirtą bei ilgalaikį jos visapusišką prisiderinimą prie **ES BUSP**, įskaitant ES ribojamąsias priemones – tai aiškus ženklas, kad Juodkalnija yra strategiškai įsipareigojusi eiti ES keliu. Be to, ji palankiai vertina Juodkalnijos nuolatinį aktyvų dalyvavimą pagal bendrą saugumo ir gynybos politiką (BSGP) vykdomose ES misijose ir operacijose.

SERBIJA

28. Taryba palankiai vertina tai, kad Serbija dar kartą patvirtino, jog integracija į ES yra jos strateginis tikslas, tačiau pabrėžia, jog svarbu, kad Serbija pademonstruotų tvirtą politinę valią ir nuoseklumą įgyvendindama su ES susijusias reformas, taip pat objektyviai bei nedviprasmiškai komunikuotų ES klausimais.
29. Taryba palankiai vertina iki šiol stojimo derybose padarytą **bendrą pažangą** – atidaryti 22 derybų skyriai iš 35, o 2 skyriai yra preliminariniai uždaryti. Taryba primena, kad aspektai, kurie ir toliau lems bendrą stojimo derybų spartą, yra Serbijos pažanga teisinės valstybės srityje ir santykių su Kosovu normalizavimas.
30. Taryba ragina Serbiją pademonstruoti didesnę **politinę valią** toliau spartinant reformas ir pasiekiant konkrečių bei apčiuopiamų rezultatų, susijusių su **pagrindiniais principais**, visų pirma įvykdant 23 ir 24 skyrių dėl teisinės valstybės tarpinius kriterijus. Taryba atkreipia deramą dėmesį į tai, kad buvo priimta nauja kovos su korupcija strategija ir įstatymų, kuriais įgyvendinami konstituciniai pakeitimai, poįstatyminiai aktai. Taryba teigiamai vertina tam tikrą pažangą, padarytą kovojant su korupcija, tačiau atkreipia dėmesį į ribotą pažangą teisminių institucijų ir kovos su organizuotu nusikalstamumu srityse ir pakartoja, kad reikia intensyvuoti pastangas šiose srityse, be kita ko, pasiekiant rezultatų veiksmingų tyrimų, baudžiamojo persekiojimo, galutinių apkaltinamųjų nuosprendžių ir nusikalstamu būdu įgyto turto įšaldymo ir konfiskavimo srityse, be kita ko, aukšto lygio bylose.

31. Taryba pakartoja, jog jai kelia susirūpinimą tai, kad trūksta pažangos didinant **saviraiškos laisvę** ir **žiniasklaidos nepriklausomumą**, ir ragina Serbiją įgyvendinti priimtus žiniasklaidos teisės aktus ir užtikrinti tolesnį jų suderinimą su ES *acquis* ir standartais, taip pat aktyviai įsitraukti į visų formų dezinformacijos ir užsienio vykdomo manipuliavimo informacija visuose žiniasklaidos kanaluose prevenciją ir kovą su šiais reiškiniais. Taryba taip pat ragina Serbiją sukurti įgalinančią aplinką ir užtikrinti didesnę pilietinės visuomenės organizacijų vaidmenį.
32. Serbija taip pat turi toliau skirti ypatingą dėmesį tam, kad visoje Serbijoje būtų visapusiškai gerbiamos **pagrindinės teisės**, įskaitant pažeidžiamiausių grupių apsaugą, taip pat nediskriminaciniam požiūriui į mažumoms priklausančius asmenis.
33. **Ekonominių kriterijų** klausimu Taryba palankiai vertina gerą Serbijos pasirengimo lygį plėtojant veikiančią rinkos ekonomiką ir ragina Serbiją toliau dėti pastangas gerinti savo gebėjimą atlaikyti konkurencinį spaudimą ir rinkos jėgas Sąjungoje, taip pat įgyvendinti būtinas struktūrines reformas. Taryba taip pat palankiai vertina tvirtesnį Serbijos bendradarbiavimą su ES, visų pirma strateginę partnerystę tvarių žaliavų srityje.
34. Taryba atkreipia dėmesį į Komisijos įvertinimą, kad Serbija išlaikė savo pasirengimo įvykdyti **3 grupės** (Konkurencingumas ir integracinis augimas) atidarymo kriterijus lygį. Taryba vėl svarstys 3 grupės atidarymo klausimą, remdamasi Serbijos padaryta esmine tolesne pažanga, visų pirma 29 punkte nurodytose srityse ir laikydamasi Derybų programos, palyginti su 2024 m. plėtros ataskaitoje pateiktu įvertinimu.
35. Taryba palankiai vertina tai, kad Serbija toliau laikosi savo įsipareigojimo keliose **regioninio bendradarbiavimo** iniciatyvose, ir ragina Serbiją toliau stiprinti **gerus kaimyninius santykius** ir prisidėti prie stabilumo ir susitaikymo su visais partneriais regione.

36. Taryba ir toliau akcentuoja, kad svarbu vykdyti prasmingą regioninį bendradarbiavimą **nagrinėjant karo nusikaltimų bylas šalies viduje**, ištirti likusias asmenų dingimo bylas ir visapusiškai bendradarbiauti su Tarptautiniu baudžiamųjų tribunolų likusių funkcijų mechanizmu. Nei nuteisti karo nusikaltėliai, nei jų nusikaltimų šlovinimas ar neigimas neturėtų sulaukti paramos.
37. Primindama, kad tinkamas demokratinė institucijų veikimas yra esminis stojimo į ES proceso elementas, Taryba atkreipia dėmesį į Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) Demokratinė institucijų ir žmogaus teisių biuro (ODIHR) pranešimus apie 2023 m. gruodžio mėn. ir 2024 m. birželio mėn. **rinkimus**. Atsižvelgiant į šias išvadas, rinkimų procesą reikia iš esmės tobulinti ir toliau reformuoti. Taryba primygtinai ragina Serbiją atsižvelgti į ESBO / ODIHR ir Europos Tarybos organų rekomendacijas, įskaitant rekomendacijas, susijusias su pagrindiniais rinkimų proceso aspektais.
38. Taryba gerai vertina tai, kad Serbija labai prisideda valdant mišrius migracijos srautus į ES, ir toliau akcentuoja, kad reikia daryti tolesnę pažangą prieglobsčio procedūrų srityje ir užtikrinti visišką prisiderinimą prie ES **vizų politikos**.
39. Taryba pakartoja, jog labai tikisi, kad Serbija didžiausio prioriteto tvarka intensyvins pastangas užtikrinti visapusišką prisiderinimą prie **ES BUSP** pozicijų ir ribojamųjų priemonių, be kita ko, dėl Rusijos ir Baltarusijos. Taryba taip pat ragina Serbijos valdžios institucijas susilaikyti nuo veiksmų ir pareiškimų, nukreiptų prieš ES pozicijas užsienio politikos ir kitais strateginiais klausimais. Taryba palankiai vertina Serbijos humanitarinę bei kitą pagalbą Ukrainai ir ragina Serbiją tęsti pozityvų bendradarbiavimą su ES užkertant kelią ES ribojamųjų priemonių apėjimui. Taryba palankiai vertina Serbijos nuolatinę aktyvų dalyvavimą bei indėlį pagal ES BSGP vykdomose ES misijose ir operacijose.

40. Serbija ir Kosovas turi nuolat dėti pastangas, kad būtų deeskaluojama padėtis, susilaikoma nuo vienašalių ir provokacinių veiksmų, kurie galėtų sukelti įtampą ir smurtą, ir vengiama nesantaiką kurstančios retorikos. Taryba tikisi, kad ir Serbija, ir Kosovas koordinuotai ras tvarų sprendimą dėl padėties Kosovo šiaurėje, kuriuo visiems piliečiams būtų užtikrintas saugumas, apsauga ir dalyvaujamoji demokratija. Taryba primena Serbijos įsipareigojimus teisėkūros proceso metu laikytis dialogo susitarimų.
41. Taryba pakartoja griežtai smerkianti 2023 m. gegužės 29 d. Kosovo serbų protestuotojų įvykdytus smurtinius veiksmus prieš piliečius, Taikos palaikymo pajėgas Kosove (KFOR), teisėsaugos pareigūnus ir žiniasklaidos atstovus, taip pat 2023 m. rugsėjo 24 d. įvykdytą smurtinį išpuolį prieš Kosovo policiją Kosovo šiaurėje. Smurtas nepateisinamas. Taryba pakartoja, jog tikisi, kad Serbija visapusiškai bendradarbiaus ir imsis visų būtinų priemonių, kad 2023 m. išpuolių vykdytojai būtų sulaikyti ir skubiai patraukti baudžiamojon atsakomybėn. Taryba pabrėžia, kad reikia užtikrinti visapusišką atsakomybę, ir labai apgailestauja dėl to, kad Serbijos veiksmai šiuo atžvilgiu buvo nepakankami.
42. Taryba atkreipia dėmesį į 2024 m. rugsėjo mėn. Serbijos raginimą Kosovo serbams dalyvauti ateityje Kosove vyksiančiuose rinkimuose ir reintegruoti Kosovo serbus į visas Kosovo institucijas, iš kurių jie pasitraukė 2022 m. Taryba pakartoja, jog tikisi, kad laiku ir greitai bus užtikrinta jų reintegracija be jokių Serbijos nustatytų išankstinių sąlygų, vadovaujantis dialogo susitarimais ir visapusiškai laikantis Kosovo teisinės sistemos.
43. Taryba tikisi, kad Serbija gera valia dalyvaus **ES tarpininkaujamame dialoge** ir ilgiau nedelsdama, laikydamosi tarptautinės teisės ir ES *acquis*, pasieks visapusišką teisiškai privalomą susitarimą su Kosovu dėl santykių normalizavimo. Santykių normalizavimas ir vedant dialogą priimtų įsipareigojimų įgyvendinimas yra itin svarbios sąlygos abiem Šalims žengiant europiniu keliu, nes, nesant pažangos, jos abi rizikuoja prarasti svarbias galimybes.

44. Taryba palankiai vertina tai, kad Serbija ir Kosovas neseniai dar kartą patvirtino savo ryžtą **normalizuoti savo santykius** ir įsipareigojo konstruktyviai dalyvauti šiame procese, kad jis būtų sparčiai tęsiamas. Ji taip pat palankiai vertina tai, kad 2023 m. gruodžio mėn. sudarytas komercinis susitarimas dėl elektros energijos tiekimo Kosovo šiaurėje, o 2024 m. sausio mėn. – dėl abipusio valstybinio numerio ženklų pripažinimo.
45. Taryba pakartoja, kad Susitarimo siekiant Kosovo ir Serbijos santykių normalizavimo ir jo įgyvendinimo priedo, priimtų atitinkamai 2023 m. vasario ir kovo mėn., turi būti visapusiškai laikomasi ir jie turi būti įgyvendinami kuo greičiau ir be išankstinių sąlygų, kaip visi su ES susiję įsipareigojimai, kartu su kitais neįvykdytais įsipareigojimais, prisiimtais ES tarpininkaujamame dialoge, kuriam vadovauja vyriausiasis įgaliotinis ir kurį remia ES specialusis įgaliotinis. Tai apima serbų daugumos savivaldybių asociacijos / bendrijos sukūrimą remiantis ES tarpininko Šalims pateiktu statuto projektu. Tikimasi, kad pagal Susitarimo siekiant santykių normalizavimo 1 straipsnį Serbija inicijuos Kosovo dokumentų ir simbolių pripažinimą. Taryba pakartoja, kad Serbijos remiamų struktūrų ir tarnybų statuso klausimą numatoma išspręsti vadovaujantis susitarimais, pasiektais ES tarpininkaujamo dialogo metu ir laikantis Kosovo teisės.
46. Taryba primena, kad Serbijos stojimo derybų **35 skyriaus** kriterijai buvo iš dalies pakeisti, kad būtų atsižvelgta į Serbijos pareigas, nurodytas Susitarime siekiant santykių normalizavimo ir jo įgyvendinimo priede.

ALBANIJA

47. Taryba palankiai vertina tai, kad 2024 m. spalio 15 d. **stojimo konferencijoje** su Albanija atidaryti pagrindų grupės skyriai ir kad neseniai atidaryta išorės santykių veiksmų grupė. Taryba gerai vertina vyriausybės tikslą toliau užtikrinti pažangą Albanijos kelyje į ES, ragina visas politines jėgas laikytis savo plataus užmojo plano užbaigti stojimo derybas ir tikisi, kad kitas derybų skyrių grupes bus galima atidaryti kuo greičiau, kai bus įvykdytos sąlygos.

48. Taryba atkreipia dėmesį į tai, kad **parlamento** veiklai toliau daro poveikį politinė poliarizacija, ir primena, jog siekiant daryti pažangą įgyvendinant su ES susijusias reformas tebėra labai svarbu, kad šalyje vyktų įtraukus ir konstruktyvus politinis dialogas.
49. Taryba palankiai vertina vykdančias reformas padarytą pažangą, visų pirma **pagrindinių principų ir teisinės valstybės srityse**. Taryba teigiamai vertina tai, kad Albanija toliau įgyvendina teisingumo reformą, kurią reikia įtvirtinti toliau didinant teismų sistemos nešališkumą, nepriklausomumą ir profesionalumą. Taryba taip pat palankiai vertina tikrinimo proceso pažangą, visų pirma tai, kad bylos bus baigtos nagrinėti pirmosios instancijos teisme, ir ragina Albaniją laiku užbaigti visą procesą. Taryba pakartoja, kad privalomų Konstitucinio Teismo sprendimų turėtų būti visapusiškai laikomasi ir jie turėtų būti visapusiškai įgyvendinami. Taryba palankiai vertina Specializuotos kovos su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu struktūros (SPAK) ir jos teismų pasiektus gerus rezultatus, be kita ko, aukšto lygio korupcijos bylose, ir gerą bendradarbiavimą su ES ir valstybių narių teisėsaugos tarnybomis. Tai turėtų būti tęsiama ir toliau, įskaitant bendradarbiavimą vykdančiais finansų tyrimais. Taip pat reikia stiprinti kontrolę ir konsoliduoti pajėgumus siekiant apsaugoti ES finansinius interesus. Taryba primena, jog svarbu toliau dėti pastangas, kad būtų pasiekta patikimų rezultatų kovojant su organizuotu nusikalstamumu ir korupcija, taip pat ir aukštu lygiu. Taryba palankiai vertina viešojo administravimo reformos srityje padarytą pažangą ir ragina Albaniją tęsti įgyvendinimą.

50. Taryba ragina Albaniją toliau stiprinti **pagrindinių teisių** apsaugą, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teisių apsaugą, ir su susirūpinimu pažymi, kad nepadaryta jokios pažangos žiniasklaidos laisvės ir saviraiškos laisvės, taip pat mažumoms priklausančių asmenų teisių srityse. Albanija turi intensyvuoti pastangas stiprinti žiniasklaidos nepriklausomumą ir pliuralizmą, didindama informacijos apie žiniasklaidos priemonių savininkus skaidrumą ir užtikrindama žurnalistams saugią ir patikimą aplinką. Primindama ES bendrąją poziciją dėl 1 grupės, Taryba palankiai vertina tai, kad priimti antrinės teisės aktai dėl mažumų, ir atkreipia dėmesį į Albanijos priimtus įsipareigojimus skubiai iki metų pabaigos priimti ir įgyvendinti likusius poįstatyminius teisės aktus, susijusius su 2017 m. tautinėms mažumoms priklausančių asmenų apsaugos pagrindų įstatymu, laikydamasi Europos standartų ir įtraukdama visus atitinkamus suinteresuotuosius subjektus. Be to, Taryba ragina skaidriai įgyvendinti visapusišką žemės sektoriaus reformą ir konsoliduoti nuosavybės teises. Reikia toliau stiprinti pilietinės visuomenės vaidmenį ir prasmingas konsultacijas.
51. **Rinkimų reformų** klausimu Taryba pabrėžia, kad reikia įtraukiu būdu ir tinkamu laiku atsižvelgti į likusias ESBO / ODIHR ir Venecijos komisijos rekomendacijas.
52. Taryba pripažįsta **migracijos** ir sienų valdymo srityje padarytą pažangą, tačiau pabrėžia, kad reikia daryti tolesnę pažangą prieglobsčio procedūrų srityje ir užtikrinti visišką prisiderinimą prie ES vizų politikos.
53. **Ekonominių kriterijų** klausimu Taryba palankiai vertina gerą Albanijos pasirengimo lygį plėtojant veikiančią rinkos ekonomiką ir ragina Albaniją toliau dėti pastangas gerinti savo gebėjimą atlaikyti konkurencinį spaudimą ir rinkos jėgas Sąjungoje, taip pat įgyvendinti būtinas struktūrines reformas.
54. Taryba palankiai vertina Albanijos nuolatinį konstruktyvų angažavimąsi plėtojant regioninį bendradarbiavimą. Taryba atkreipia dėmesį į tai, kad **geri kaimyniniai santykiai** ir regioninis bendradarbiavimas tebėra esminiai plėtros proceso, taip pat stabilizacijos ir asociacijos proceso elementai.

55. Taryba labai teigiamai vertina tai, kad Albanija nuosekliai bendradarbiauja užsienio politikos klausimais, visų pirma tvirtą bei ilgalaikį jos visapusišką prisiderinimą prie **ES BUSP**, įskaitant ES ribojamąsias priemones – tai tvirtas ženklas, kad Albanija yra strategiškai įsipareigojusi eiti ES keliu. Taryba taip pat palankiai vertina Albanijos nuolatinį aktyvų dalyvavimą pagal BSGP vykdomose ES misijose ir operacijose ir naują ES ir Albanijos partnerystę saugumo ir gynybos srityje, sudarančią sąlygas glaudesniai bendradarbiavimui pagrindinėse srityse.

ŠIAURĖS MAKEDONIJA

56. Taryba palankiai vertina tai, kad naujoji Šiaurės Makedonijos vyriausybė integraciją į ES paskelbė savo strateginiu tikslu, tačiau ji primena savo 2022 m. liepos mėn. išvadas ir pažymi, kad Šiaurės Makedonija dar neužbaigė **konstitucinių pakeitimų**, kuriuos ji įsipareigojo atlikti. Taryba pakartoja Europos Vadovų Tarybos raginimą Šiaurės Makedonijai **paspartinti** tų pakeitimų **įgyvendinimą** ir patvirtina esanti pasirengusi ilgiau nedelsdama ir nepriimdama papildomų politinių sprendimų sušaukti kitą tarpvyriausybinių konferencijų, kai tik Šiaurės Makedonija įvykdys savo įsipareigojimą laikydamasi savo vidaus procedūrų. Po to Taryba yra pasirengusi kuo greičiau atidaryti pirmąją derybų skyrių grupę, laikydamasi Derybų programos.
57. Taryba ragina visas **parlamente** esančias partijas užtikrinti partijų bendradarbiavimą, daug dėmesio skiriant su ES susijusių reformų įgyvendinimo pažangai.

58. Taryba palankiai vertina Šiaurės Makedonijos pasirengimo lygį pagrindinėse srityse. Ji pažymi, kad vis dar reikia nuolatinių ir ryžtingų pastangų su ES susijusioms reformoms paskatinti, visų pirma **pagrindinių principų ir teisinės valstybės** srityse, kuriose padaryta tik nedidelė pažanga. Taryba pakartoja, kad Šiaurės Makedonija turi pasiekti rezultatų, susijusių su teisminių institucijų nepriklausomumu, profesionalumu, efektyvumu ir nešališkumu, taip pat viešojo administravimo reforma. Laikantis 2023 m. ES tarpusavio vertinimo misijos rekomendacijų, turi būti stiprinama Teisėjų taryba. Turi būti stiprinama kova su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu. Tarybai vis dar kelia didelį susirūpinimą baudžiamojo kodekso pakeitimai, darantys poveikį daugeliui aukšto lygio korupcijos bylų. Taryba ragina Šiaurės Makedoniją priimti naują baudžiamąjį kodeksą, atitinkantį ES *acquis* ir tarptautinius standartus. Taryba taip pat dar kartą ragina Šiaurės Makedoniją toliau stiprinti **pagrindines teises**, įskaitant mažumoms ar bendruomenėms priklausančių asmenų teises, žiniasklaidos laisvę ir saviraiškos laisvę.
59. Taryba palankiai vertina tai, kad 2024 m. įvykę parlamento ir prezidento rinkimai buvo konkurenciniai, tačiau pažymi, kad **rinkimų reformos** srityje reikia tolesnės pažangos, be kita ko, atsižvelgti į likusias ESBO/ODIHR ir Venecijos komisijos rekomendacijas.
60. Taryba gerai vertina tolesnį gerą Šiaurės Makedonijos bendradarbiavimą **migracijos** valdymo, sienų valdymo ir prisiderinimo prie ES vizų politikos srityse.
61. Ekonominių kriterijų klausimu Taryba palankiai vertina gerą Šiaurės Makedonijos pasirengimo lygį ir tam tikrą pažangą, padarytą plėtojant veikiančią rinkos ekonomiką, ir ragina Šiaurės Makedoniją toliau dėti pastangas gerinti savo gebėjimą atlaikyti konkurencinį spaudimą ir rinkos jėgas Sąjungoje, taip pat įgyvendinti būtinas struktūrines reformas.

62. Taryba atkreipia dėmesį į tai, kad **geri kaimyniniai santykiai** ir regioninis bendradarbiavimas tebėra esminiai plėtros proceso, taip pat stabilizacijos ir asociacijos proceso elementai. Taryba primena, kad svarbu pasiekti apčiuopiamų rezultatų ir sąžiningai įgyvendinti dvišalius susitarimus, įskaitant Prespos susitarimą su Graikija ir Draugystės, geros kaimynystės ir bendradarbiavimo sutartį su Bulgarija, vadovaujantis Derybų programa.
63. Taryba labai teigiamai vertina tai, kad Šiaurės Makedonija nuosekliai bendradarbiauja užsienio politikos klausimais, visų pirma tvirtą bei ilgalaikį jos visapusišką prisiderinimą prie **ES BUSP**, įskaitant ES ribojamąsias priemones – tai tvirtas ženklas, kad Šiaurės Makedonija yra strategiškai įsipareigojusi eiti ES keliu. Taryba taip pat palankiai vertina Šiaurės Makedonijos nuolatinį aktyvų dalyvavimą pagal BSGP vykdomose ES misijose ir operacijose ir naują ES ir Šiaurės Makedonijos partnerystę saugumo ir gynybos srityje, sudarančią sąlygas glaudesniai bendradarbiavimui pagrindinėse srityse.

BOSNIJA IR HERCEGOVINA

64. Taryba palankiai vertina 2024 m. kovo 21–22 d. Europos Vadovų Tarybos **sprendimą pradėti stojimo derybas** su Bosnija ir Hercegovina, priimtą remiantis 2024 m. kovo 12 d. Komisijos rekomendacija. Taryba tikisi, kad Bosnija ir Hercegovina imsis visų 2022 m. spalio 12 d. Komisijos rekomendacijoje nurodytų atitinkamų veiksmų, kad Taryba galėtų priimti derybų programą, kai tik bus įvykdytos šios sąlygos. Reikia tolesnių pastangų įgyvendinant 14 pagrindinių prioritetų, išdėstytų Komisijos nuomonėje dėl Bosnijos ir Hercegovinos paraiškos dėl narystės ES, kuriai Taryba pritarė 2019 m., taip pat atsižvelgiant į 2022 m. birželio mėn. Europos Vadovų Tarybos išvadas.

65. Taryba palankiai vertina politinės vadovybės įsipareigojimą, kuris davė apčiuopiamų rezultatų ir prisidėjo prie kovo mėn. sprendimo pradėti stojimo derybas, tačiau apgailestaudama pažymi, kad nuo to laiko reformų dinamika neteko pagreičio. Taryba primygtinai ragina visus politinius veikėjus atnaujinti šalyje skiriamą dėmesį pažangai kelyje į ES, imantis ryžtingų veiksmų būtinoms reformoms įgyvendinti. Bosnija ir Hercegovina turėtų paskirti vyriausiąją derybininką ir nacionalinį PNPP koordinatorių pagal Pasirengimo narystei paramos priemonę (PNPP III), taip pat parengti nacionalinę ES *acquis* priėmimo programą. Taryba primena, jog svarbu užtikrinti, kad visi priimti įstatymai atitiktų ES *acquis* ir Europos standartus, įskaitant Venecijos komisijos rekomendacijas.
66. Taryba palankiai vertina tai, kad 2024 m. spalio 6 d. vadovaujantis vietos lygmens rinkimų įstatymu Bosnijoje ir Hercegovinoje įvykę rinkimai buvo valdomi užtikrinant konkurenciją ir veiksmingai, atsižvelgiant į seniai pateiktas ODIHR rekomendacijas. Kalbant apie Deitono taikos susitarime nustatytus **institucinius mechanizmus**, Bosnija ir Hercegovina turi vykdyti tolesnes konstitucines ir rinkimų reformas, kad užtikrintų visų piliečių lygybę ir nediskriminavimą, visų pirma įgyvendindama Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką byloje *Sejdić-Finci* ir susijusią praktiką. Taryba pakartoja raginanti vykdyti įtraukų ribotų konstitucinių ir rinkimų reformų procesą vedant tikrą dialogą ir laikantis Europos standartų, kad iš rinkimų proceso būtų pašalinta visų formų nelygybė ir diskriminacija. Taryba taip pat primena, kad tam tikri Konstitucinio Teismo sprendimai dar turi būti visapusiškai įvykdyti. Neturėtų būti imamasi jokių veiksmų, dėl kurių šiuos sprendimus taptų sunkiau įgyvendinti arba dar labiau padidėtų susiskaidymas.
67. Taryba pakartoja esanti **tvirtai įsipareigojusi** remti Bosnijos ir Hercegovinos, kaip vieningos, nedalomos ir suverenios šalies, ES perspektyvą. Taryba primygtinai ragina visus Bosnijos ir Hercegovinos politinius subjektus susilaikyti nuo provokuojančios nesantaiką kurstančios retorikos bei veiksmų ir jų atsisakyti, be kita ko, nekvestionuoti šalies suvereniteto, vienybės ir teritorinio vientisumo, laikytis visų piliečių, priklausančių šali sudarančioms ir kitoms tautoms, lygybės ir nediskriminavimo principų, nebešlovinti nuteistų karo nusikaltėlių ir aktyviai skatinti susitaikymą.

68. Taryba tebėra labai susirūpinusi dėl teisės aktų ir iniciatyvų Serbų Respublikos autonominiame viename, kurie prieštarauja Bosnijos ir Hercegovinos keliui į ES, įskaitant separatistinę retoriką ir šalies konstitucinės tvarkos kvestionavimą. Reikia gerbti Bosnijos ir Hercegovinos suverenitetą, teritorinį vientisumą, konstitucinę tvarką, įskaitant Konstitucinio Teismo sprendimus, ir tarptautinį subjektiškumą. Bet kokie veiksmai, kuriais prieštaraujama šiems principams, turės rimtų pasekmių.
69. Taryba atkreipia dėmesį į tai, kad teisminių institucijų srityje padaryta pažanga yra nedidelė, visų pirma priimti įstatymai dėl Aukščiausios teismų ir prokuratūros tarybos pakeitimai dėl profesinio sąžiningumo, ir pabrėžia, kad reikia stiprinti **teisinę valstybę**, be kita ko, priimti naują įstatymą dėl Aukščiausios teismų ir prokuratūros tarybos ir teismų įstatymą. Turi būti visapusiškai laikomasi Konstitucinio Teismo sprendimų.
70. Taryba pažymi, kad **pagrindinių teisių** srityje dedamos pastangos buvo ribotos, ir pakartoja savo raginimą Bosnijai ir Hercegovinai dėti daug daugiau pastangų šioje srityje. Atkreipdama dėmesį į tai, kad pažangos saviraiškos ir žiniasklaidos laisvės ir žurnalistų apsaugos srityje nepadaryta, Taryba ragina Bosniją ir Hercegoviną užtikrinti visapusišką pagarbą susirinkimų, asociacijų ir saviraiškos laisvei, jos apsaugą ir propagavimą ir susilaikyti nuo tolesnių veiksmų, kurie darytų neigiamą poveikį naudojimuisi šiomis laisvėmis.
71. Taryba teigiamai vertina tai, kad padaryta tam tikra pažanga **kovoiant su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu**, visų pirma buvo priimti įstatymai dėl interesų konfliktų prevencijos ir kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu, taip pat pasirašytas susitarimas su Eurojustu dėl teismo bendradarbiavimo su ES. Taryba ragina Bosniją ir Hercegoviną imtis tolesnių ryžtingų veiksmų šiose srityse, be kita ko, užtikrinti rezultatus atliekant tyrimus ir priimant apkaltinamuosius nuosprendžius, taip pat ir aukšto lygio bylose, ir priimti įstatymą dėl asmens duomenų apsaugos.

72. **Ekonominių kriterijų** klausimu Taryba ragina Bosniją ir Hercegoviną toliau dėti pastangas gerinti savo gebėjimą atlaikyti konkurencinį spaudimą ir rinkos jėgas Sąjungoje, taip pat įgyvendinti būtinas struktūrines reformas.
73. Taryba palankiai vertina tai, kad toliau gerėjo migracijos valdymas, ir ragina šalį visapusiškai prisiderinti prie ES **vizų politikos** ir priimti sienų kontrolės įstatymą. Taryba palankiai vertina tai, kad padaryta pažanga derybose dėl susitarimo dėl statuso su FRONTEX, ir ragina skubiai jį pasirašyti.
74. Kalbant apie Vakarų Balkanų **ekonomikos augimo plano** įgyvendinimą, Taryba primygtinai ragina Bosniją ir Hercegoviną ilgiau nedelsiant pateikti savo reformų darbotvarkę. Tai yra vienas iš pagrindinių bendrųjų reikalavimų, kad būtų atlikti galimi mokėjimai iš reformų ir ekonomikos augimo priemonės lėšų, ir esama rizikos, kad jei nebus padaryta pažangos, Bosnija ir Hercegovina praras svarbias išmokas.
75. ES solidarizuojausi su Bosnija ir Hercegovina po 2024 m. spalio 3 d. pražūtingų **potvynių** ir nuošliaužų. ES suteikė pagalbą ekstremaliosios situacijos atveju pasinaudodama ES civilinės saugos mechanizmu, dalyvaujant dešimčiai valstybių narių, taip pat pasitelkdama EUFOR ALTHEA. ES yra pasirengusi toliau teikti paramą reikiamu mastu.
76. Taryba palankiai vertina tai, kad pratęsti operacijos **EUFOR ALTHEA** įgaliojimai – šiai operacijai ir toliau tenka itin svarbus vaidmuo padedant Bosnijos ir Hercegovinos valdžios institucijoms ir toliau užtikrinti saugią ir patikimą aplinką visiems piliečiams.
77. Taryba pakartoja, jog svarbu, kad **tarptautinių subjektų** bendradarbiavimas būtų tęsiamas, ir pareiškia remianti vyriausiojo įgaliotinio ir jo biuro misiją įgyvendinant darbotvarkę „5+2“.
78. Taryba pakartoja raginanti Bosniją ir Hercegoviną skubiai ratifikuoti visus regioninius **judumo susitarimus** pagal Berlyno procesą.
79. Taryba palankiai vertina tai, kad Bosnija ir Hercegovina visiškai prisiderino prie **ES BUSP** – tai rodo, kad ji yra aiškiai įsipareigojusi eiti ES keliu, ir ragina ją išlaikyti šį prisiderinimą ir visapusiškai įgyvendinti ribojamąsias priemones, be kita ko, taikomas Rusijai ir Baltarusijai.

KOSOVAS

80. Taryba palankiai vertina nuolatinį Kosovo **ryžtą** žengti europiniu keliu ir vykdyti susijusias reformas. ES ir toliau padės Kosovui vykdyti reformas, įskaitant reformas, kuriomis daugiausia dėmesio skiriama jo europiniam keliui, ir jas tvariai įgyvendinti. Taryba palankiai vertina tai, kad įsigaliojo vizų režimo Kosovo piliečiams liberalizavimas.
81. Taryba teigiamai vertina tam tikrą pažangą **kovoiant su organizuotu nusikalstamumu**, visų pirma aktyviau bendradarbiaujant su Europolu, tačiau kovos su korupcija ir **pagrindinių teisių** apsaugos srityje padaryta nedidelė pažanga. Kosovas turėtų toliau stengtis užtikrinti teismų sistemos atskaitomybę, nepriklausomumą, veiksmingumą ir sąžiningumą, apsaugoti saviraiškos laisvę ir užtikrinti, kad šių sričių teisės aktai būtų visiškai suderinti su ES *acquis* ir Europos standartais. Taryba pabrėžia, kad svarbu stiprinti viešąjį administravimą. Taryba ragina Kosovą daryti papildomą pažangą siekiant veiksmingai propaguoti pagrindines teises. Šiuo atžvilgiu Taryba palankiai vertina Konstitucinio Teismo sprendimo dėl Dečanų vienuolyno įgyvendinimą. Taryba teigiamai vertina tai, kad Kosovas įsteigė centrinį kovos su smurtu dėl lyties sekretoriatą ir paskyrė nacionalinį koordinatorių.
82. Kalbant apie **ekonominius kriterijus**, Taryba palankiai vertina Kosovo padarytą nemažą pažangą kuriant veikiančią rinkos ekonomiką ir ragina Kosovą įgyvendinti būtinas struktūrines reformas.
83. Taryba palankiai vertina tai, kad 2025 m. vasario mėn. parlamento **rinkimai** bus surengti pagal naują Kosovo rinkimų sistemą, taip įgyvendinant kelių ES rinkimų stebėjimo misijų rekomendacijas. Taryba prašo Kosovo toliau stiprinti šią sistemą, pabrėždama skaidraus, gerai administruojamo, įtraukaus ir konkurencingo rinkimų proceso svarbą.

84. Taryba tebėra labai susirūpinusi dėl padėties **Kosovo šiaurėje**. Kosovas ir Serbija turi nuolat dėti pastangas, kad būtų deeskaluojama padėtis, susilaikoma nuo vienašalių ir provokacinių veiksmų, dėl kurių galėtų kilti įtampa ir smurtas, ir vengiama nesantaiką kurstančios retorikos. Taryba remia sustiprintą Taikos palaikymo pajėgų Kosove (KFOR) buvimą, visų pirma prie Kosovo ir Serbijos sienos / pasienio demarkacinės linijos, taip pat nuolatinį buvimą prie tilto Mitrovicoje. Keli nekoordinuoti Kosovo veiksmai, įskaitant veiksmus, nukreiptus prieš Kosove veikiančias Serbijos remiamas struktūras ir tarnybas, neigiamai paveikė Kosovo serbus ir kitas bendruomenes, taip pat jų galimybes naudotis pagrindinėmis viešosiomis ir socialinėmis paslaugomis. Taryba tikisi, kad Kosovas ir Serbija koordinuotai ras tvarų sprendimą dėl padėties Kosovo šiaurėje, kuriuo visiems piliečiams būtų užtikrintas saugumas, apsauga ir dalyvaujamoji demokratija.
85. Taryba pakartoja griežtai smerkianti 2023 m. gegužės 29 d. Kosovo serbų protestuotojų įvykdytus smurtinius veiksmus prieš piliečius, KFOR narius, teisėsaugą ir žiniasklaidą, taip pat 2023 m. rugsėjo 24 d. įvykdytą smurtinį išpuolį prieš Kosovo policiją Kosovo šiaurėje. Smurtas nepateisinamas. Taryba atkreipia dėmesį į Kosove vykstančius teismo procesus ir pakartoja, kad reikia užtikrinti atskaitomybę.
86. Taryba smerkia neseniai įvykdytą išpuolį Ibero-Lepenco / Ibaro-Lepenaco kanale Kosovo šiaurėje ir solidarizuojasi su nukentėjusiais žmonėmis. Taryba tikisi, kad nusikaltėliai bus sulaikyti ir patraukti baudžiamojon atsakomybėn. Šiuo atžvilgiu Taryba ragina visus suinteresuotuosius subjektus visapusiškai bendradarbiauti su atitinkamomis institucijomis.
87. Taryba ragina Kosovą sudaryti sąlygas Kosovo serbų teisėjų, prokurorų, policijos pareigūnų ir kitų darbuotojų reintegracijai į visas Kosovo institucijas, iš kurių jie pasitraukė 2022 m. Taryba tikisi, kad reintegracija bus vykdoma vadovaujantis dialogo susitarimais ir visapusiškai laikantis Kosovo teisinės sistemos. Vadovaudamasi 2023 m. birželio 3 d. vyriausiojo įgaliotinio pareiškimu ES vardu, ES įgyvendina atšaukiamąsias priemones Kosovo atžvilgiu. ES palaipsniui panaikins šias priemones Kosovui tuo pat metu vykdant tolesnius veiksmus, kad būtų sumažinta įtampa šiaurinėje dalyje. Taryba ir toliau skirs dėmesio šiems klausimams.

88. Taryba apgailestauja, kad dauguma Kosovo serbų 2024 m. balandžio mėn. boikotavo balsavimą dėl merų atšaukimo. Labai svarbu visose keturiose šiaurinėse savivaldybėse surengti įtraukius vietos rinkimus, kuriuose be jokių išankstinių sąlygų visapusiškai dalyvautų Kosovo serbai. Visiems reikalavimus atitinkantiems piliečiams turėtų būti sudarytos palankesnės sąlygos naudotis balsavimo teise. Taryba ragina visus Kosovo Asamblėjos narius esančius Kosovo serbus aktyviai ir konstruktyviai dalyvauti Asamblėjos darbe.
89. Taryba tikisi, kad Kosovas gera valia dalyvaus **ES tarpininkaujamame dialoge** ir ilgiau nedelsdamas, laikydamasis tarptautinės teisės ir ES *acquis*, pasieks visapusišką teisiškai privalomą susitarimą su Serbija dėl santykių normalizavimo. Santykių normalizavimas ir vedant dialogą prisiimtų įsipareigojimų įgyvendinimas yra itin svarbios sąlygos abiem Šalims žengiant europiniu keliu, nes, nesant pažangos, jos abi rizikuoja prarasti svarbias galimybes.
90. Taryba palankiai vertina tai, kad Kosovas ir Serbija neseniai dar kartą patvirtino savo ryžtą normalizuoti savo santykius ir įsipareigojo konstruktyviai dalyvauti šiame procese, kad jis būtų sparčiai tęsiamas. Ji taip pat palankiai vertina tai, kad 2023 m. gruodžio mėn. sudarytas komercinis susitarimas dėl elektros energijos tiekimo Kosovo šiaurėje, o 2024 m. sausio mėn. – dėl abipusio valstybinio numerio ženklų pripažinimo.
91. Taryba pakartoja, kad Susitarimo siekiant Kosovo ir Serbijos santykių normalizavimo ir jo įgyvendinimo priedo, priimtų atitinkamai 2023 m. vasario ir kovo mėn., turi būti visapusiškai laikomasi ir jie turi būti įgyvendinami kuo greičiau ir be išankstinių sąlygų, kaip visi su ES susiję įsipareigojimai, kartu su kitais neįvykdytais įsipareigojimais, prisiimtais ES tarpininkaujamame dialoge, kuriam vadovauja vyriausiasis įgaliotinis ir kurį remia ES specialusis įgaliotinis.
92. Tai apima serbų daugumos savivaldybių asociacijos / bendrijos sukūrimą, pirmiausia Kosovo vyriausybės sprendimu ilgiau nedelsiant perduodant ES tarpininko Šalims pateiktą statuto projektą Kosovo Konstituciniam Teismui. Taryba pakartoja, kad Serbijos remiamų struktūrų ir tarnybų statuso klausimą numatoma išspręsti vadovaujantis susitarimais, pasiektais ES tarpininkaujamo dialogo metu ir laikantis Kosovo teisės.

93. Taryba primena, jog reikia pakeisti **Kosovo specialiosios normalizavimo klausimų grupės** darbotvarkę, kad būtų atspindėtos Kosovo pareigos, nurodytos Susitarime siekiant santykių normalizavimo ir jo įgyvendinimo priede.
94. Taryba primena **Kosovo specialiųjų bylų tyrimo skyriaus ir Specialiosios prokuratūros** darbo svarbą ir tai, kad remia šį darbą, ir pabrėžia esanti pasirengusi padėti šiems organams vykdyti savo įgaliojimus.
95. Taryba primena glaudaus Kosovo bendradarbiavimo su misija **EULEX**, taip pat kitais atitinkamais tarptautiniais subjektais svarbą.
96. Taryba palankiai vertina veiksmus, kurių Kosovas ėmėsi siekdamas įvykdyti savo įsipareigojimus pagal **VELPS** – be kita ko, panaikindamas savo sprendimą uždrausti Serbijos kilmės prekių importą – kuris turėtų būti skubiai visapusiškai įgyvendintas.
97. Taryba labai gerai vertina tai, kad Kosovas smerkia Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą, taip pat labai gerai vertina tai, kad Kosovas ir toliau savanoriškai prisiderina prie **ES BUSP** ir įgyvendina ES ribojamąsias priemones – tai aiškiai parodo Kosovo strateginį pasirinkimą ir jo vietą vertybių bendruomenėje.

TURKIJA

98. Atsižvelgdama į visas ankstesnes Tarybos ir Europos Vadovų Tarybos išvadas dėl santykių su Turkija, Taryba pabrėžia, tai kad ES yra **strategiškai suinteresuota** stabilia ir saugia aplinka rytinėje Viduržemio jūros regiono dalyje ir bendradarbiavimu grindžiamų, abipusiškai naudingų santykių su Turkija plėtojimu.
99. ES pakartoja **esanti pasirengusi** palaipsniui, proporcingai ir pasilikdama galimybę nebetęsti proceso **bendradarbiauti** su Turkija bendro intereso srityse, vadovaujantis 2024 m. balandžio mėn. Europos Vadovų Tarybos išvadomis ir jei bus laikomasi nustatytų sąlygų.

100. Taryba atkreipia deramą dėmesį į **konkrečius veiksmus**, kurių buvo imtasi tame kontekste, pavyzdžiui, į tai, kad surengtas pirmasis aukšto lygio dialogas prekybos klausimais, atkurtas aukšto lygio dialogas ekonomikos klausimais, o Europos investicijų bankas paragintas išnagrinėti bendradarbiavimo prioritetinėse srityse laipsniško atnaujinimo sąlygas, daug dėmesio skiriant privačiam sektoriui. Taryba taip pat atkreipia deramą dėmesį į tai, kad tęsiami dialogai užsienio politikos ir regioniniais klausimais, taip pat ES ir Turkijos aukšto lygio dialogai bendro intereso sektorių srityse, kaip nurodyta ankstesnėse Europos Vadovų Tarybos išvadose. Siekiant pažangos įvairiose bendradarbiavimo srityse bus labai svarbus pačios Turkijos konstruktyvus bendradarbiavimas. Šiuo atžvilgiu Europos Sąjunga daug svarbos teikia derybų dėl Kipro problemos sprendimo atnaujinimui ir pažangai šiose derybose toliau stiprinant ES ir Turkijos bendradarbiavimą.
101. Taryba atkreipia dėmesį į tai, kad **pagerėjo** Turkijos ir Graikijos **santykiai**, ir tikisi, kad jie bus išlaikyti. Taryba atkreipia dėmesį į padėties rytinėje Viduržemio jūros regiono dalyje deeskalavimą; tai taip pat reikia išlaikyti.
102. Taryba ir toliau tikisi, kad Turkija vienareikšmiškai įsipareigos siekti **gerų santykių su kaimyninėmis šalimis** ir taikiai spręsti ginčus, prireikus kreipiantis į Tarptautinį Teisingumo Teismą. Taryba, kaip nurodyta visose atitinkamose Tarybos išvadose, taip pat 2005 m. rugsėjo 21 d. deklaracijoje, pakartoja, kad Turkija turi įgyvendinti pagal derybų programą priimtus įsipareigojimus, įskaitant įsipareigojimą visapusiškai ir nediskriminuojant įgyvendinti asociacijos susitarimo papildomą protokolą visų valstybių narių atžvilgiu. Visų valstybių narių pripažinimas yra esminis elementas. Turkija turi normalizuoti savo santykius su Kipro Respublika ir gerbti visų ES valstybių narių suverenitetą ir teritorinį vientisumą, taip pat visas jų suverenias teises, pagal ES ir tarptautinę teisę, įskaitant Jungtinių Tautų jūrų teisės konvenciją.

103. Taryba primena, kad ES yra visiškai pasiryžusi siekti, kad **Kipro problema būtų visapusiškai išspręsta** – JT sutartoje sistemoje, vadovaujantis visomis atitinkamomis JT ST rezoliucijomis ir laikantis principų, kuriais grindžiama Sąjunga, bei *acquis*. Tebėra itin svarbu, kad Turkija įsipareigotų siekti tokio taikaus sprendimo, įskaitant jo išorės aspektus, ir aktyviai prie jo prisidėtų. ES palankiai vertina veiksmus, kurių pastaruoju metu ėmėsi JT Generalinis Sekretorius, kad būtų atnaujintos derybos dėl sprendimo, ir tebėra pasirengusi aktyviai remti visus JT vadovaujamo proceso etapus naudodamasi visomis turimomis tinkamomis priemonėmis. Taryba primena Varošos statuso svarbą, smerkia visus Turkijos vienašalius veiksmus, kurie prieštarauja JT Saugumo Tarybos rezoliucijoms, ir pakartoja savo raginimą nedelsiant juos atšaukti. Taryba ragina Turkiją laikytis visų atitinkamų JT Saugumo Tarybos rezoliucijų, visų pirma rezoliucijų 541, 550, 789 ir 1251.
104. Primindama ankstesnių metų Tarybos ir Europos Vadovų Tarybos išvadas, taip pat Turkijos tarptautinius įsipareigojimus šiais klausimais, Taryba pakartoja esanti rimtai susirūpinusi dėl to, kad nuolat blogėja ir didelį nerimą kelia padėtis **demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių** srityse. Ypač didelį susirūpinimą kelia nuolatinis sisteminis nepriklausomumo trūkumas ir nederamas spaudimas teisminėms institucijoms, daugybė laisvos ir saugios saviraiškos, įskaitant žiniasklaidos laisvę ir informacijos sklaidą, apribojimų, taip pat demokratiškai išrinktų savivaldybių merų atleidimas ir pakeitimas. Taryba susirūpinusi pažymi, kad pilietinės visuomenės organizacijos, visų pirma veikiančios su moterimis, LGBTI asmenimis ir žmogaus teisėmis susijusiose srityse, ir toliau patiria spaudimą. Taryba pakartoja raginanti Turkiją intensyvuoti bendradarbiavimą su **Europos Taryba** ir jos atitinkamais organais bei įstaigomis, laikytis jų pagrindinių rekomendacijų, visapusiškai įgyvendinti Europos žmogaus teisių konvenciją (EŽTK) ir kitus tarptautinius žmogaus teisių dokumentus, kurių šalis Turkija yra, taip pat įvykdyti visus Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimus laikantis EŽTK 46 straipsnio. Tai, kad Turkija ir toliau nevykdo EŽTT sprendimų, kelia klausimų dėl jos įsipareigojimų laikytis teisinės valstybės principo ir gerbti pagrindines teises, taip pat laikytis tarptautinių įsipareigojimų. Taryba ragina Turkiją skubiai užtikrinti, kad neigiamos tendencijos visose šiose srityse pasikeistų, ir patikimai pašalinti daug Komisijos ataskaitoje nurodytų didelių trūkumų.

105. Kalbant apie **ekonominius kriterijus**, Taryba palankiai vertina tai, kad nuo 2023 m. vidurio pereinama prie labiau tradicinės ir griežtesnės ekonominės politikos. Taryba ragina Turkiją toliau įgyvendinti į stabilumą orientuotą makroekonominę politiką ir toliau spręsti susirūpinimą keliančius klausimus, susijusius su tinkamu Turkijos rinkos ekonomikos veikimu ir institucine bei reglamentavimo aplinka.
106. **ES ir Turkijos pareiškimas** tebėra svarbiausias bendradarbiavimo migracijos srityje pagrindas ir toliau duoda rezultatų. Turkija ir ES toliau bendradarbiavo remdamos pabėgėlius ir priimančiąsias bendruomenes Turkijoje. Taryba pakartoja, jog svarbu, kad ES ir Turkijos pareiškimas būtų visiškai ir nediskriminuojant įgyvendintas, be kita ko, Kipro Respublikos atžvilgiu, siekiant daugiau nedelsiant atnaujinti grąžinimą ir užkirsti kelią neteisėtam atvykimui. Šiame kontekste Taryba taip pat pabrėžia, kad Turkija turi visapusiškai ir veiksmingai įgyvendinti ES ir Turkijos readmisijos susitarimą ir bendradarbiauti teisingumo ir vidaus reikalų srityje su visomis ES valstybėmis narėmis, taip pat prisiderinti prie ES vizų politikos.
107. Taryba primena, kad Turkija turi įvykdyti savo pareigas, susijusias su **ES ir Turkijos muitų sąjungos** įgyvendinimu, užtikrindama jos veiksmingą taikymą visoms valstybėms narėms. Taryba pripažįsta pastaruoju metu padarytą pažangą šalinant kliūtis prekybai ir naikinant tam tikrus apribojimus, tačiau tikisi, kad Turkija tęs ir intensyvins darbą, kad pašalintų likusius prekybos trukdžius.
108. Taryba pažymi konkrečias priemones, kurių Turkija ėmėsi siekdama sustabdyti **ES sankcijų** Rusijai **apėjimą** per jos teritoriją; tos priemonės turi būti įgyvendintos ir papildytos, kai tikslinga, tolesnėmis pastangomis. Tebėra labai svarbu aktyviai bendradarbiauti su ES siekiant užkirsti kelią ES sankcijų apėjimui, be kita ko, dėl dvejojo naudojimo prekių, taip pat fiktyviam prekių gabenimui tranzitu ir jų reeksportui į Rusiją per trečiųjų valstybių tarpininkus, ir tą veiklą nustatyti. Taryba prašo specialiojo pasiuntinio ES sankcijų klausimams parengti įvertinimą, kuriame būtų išdėstyti veiksmai, kurių Turkija ėmėsi šioje srityje, rezultatai ir galimi tų veiksmų efektyvumo didinimo būdai.

109. Taryba pripažįsta svarbų Turkijos vaidmenį Juodosios jūros grūdų iniciatyvoje ir keičiantis belaisviais Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą kontekste.
110. Taryba labai apgailestauja dėl labai žemo Turkijos prisiderinimo prie **ES BUSP** lygio ir jos neprisiderinimo prie ES ribojamųjų priemonių, priimtų reaguojant į Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą, ir pakartoja savo tvirtą raginimą Turkijai didžiausio prioriteto tvarka paspartinti prisiderinimą prie ES BUSP pozicijų ir ribojamųjų priemonių. Turkijos užsienio politika ir toliau neatitinka ES prioritetų. Turkijos valdžios institucijos turi spręsti šį klausimą, be kita ko, per ES ir Turkijos dialogus užsienio politikos ir regioniniais klausimais.
111. Dar kartą patvirtindama praėjusių metų išvadas, Taryba atkreipia dėmesį į tai, kad Turkijos stojimo derybos faktiškai sustojo ir kad negalima svarstyti, ar nereikėtų atidaryti ar uždaryti jokių kitų skyrių.

UKRAINA

112. Taryba pakartoja ryžtingai **smerkianti Rusijos agresijos karą** prieš Ukrainą, kuriuo akivaizdžiai pažeidžiama JT Chartija, ir dar kartą patvirtina toliau remianti Ukrainos nepriklausomybę, suverenitetą ir teritorinį vientisumą atsižvelgiant į tarptautiniu mastu pripažintas jos sienas ir jos prigimtinę teisę gintis. Dar kartą patvirtindama ES įsipareigojimą siekti visapusiškos, teisingos ir ilgalaikės taikos, grindžiamos JT Chartijos ir tarptautinės teisės principais, laikantis pagrindinių Ukrainos taikos formulės principų ir tikslų, ir kai jokios su Ukraina susijusios iniciatyvos negali būti imtasi be Ukrainos, Taryba taip pat dar kartą patvirtina tvirtą ES įsipareigojimą teikti nuolatinę paramą Ukrainai ir jos žmonėms tol, kol reikės, ir tiek intensyviai, kiek reikės, taip pat laikantis 2024 m. birželio mėn. pasirašytų ES ir Ukrainos bendrų saugumo įsipareigojimų.

113. Taryba pakartoja, kad ES tvirtai remia Ukrainą ir jos stojimo į ES kelią, ir palankiai vertina Ukrainos įsipareigojimą vykdyti ES reformų procesą. Taryba palankiai vertina tai, kad 2024 m. birželio mėn. oficialiai **pradėtos stojimo derybos** su Ukraina, ir praėjusiais metais padarytą didelę reformų pažangą, nepaisant išskirtinių iššūkių, kuriuos sukėlė Rusijos agresijos karas. Taryba palankiai vertina tai, kad peržiūros procesas vyksta pagal planą, ir laukia jo užbaigimo bei tolesnių žingsnių Ukrainos stojimo procese atidarant skyrius, kuo greičiau pradedant pagrindinių principų skyriumi, kai bus įvykdytos sąlygos. Taryba tebėra pasiryžusi remti Ukrainos humanitarinius poreikius, taip pat atkūrimą, atsigavimą ir atstatymą ir palankiai vertina tai, kad Komisijos ataskaitoje dėl Ukrainos pateiktos rekomendacijos suderintos su Ukrainos planu.
114. Taryba teigiamai vertina pažangą, padarytą svarbiose **teisinės valstybės ir teismų bei viešojo administravimo reformos** srityse, kurios tebėra labai svarbios siekiant stiprinti Ukrainos atsparumą ir toliau daryti pažangą plėtros procese. Taryba palankiai vertina vykstantį teisminių institucijų valdymo organų, visų pirma Aukščiausiosios teisingumo tarybos, Ukrainos aukščiausiosios teisėjų kvalifikacinės komisijos ir Konstitucinio Teismo, atnaujinimo procesą. Skaidrių ir nuopelnais grindžiamų atrankos procesų įgyvendinimas tebėra svarbus ir turėtų būti tęsiamas. Taryba tikisi, kad bus tęsiamas teisminių institucijų, visų pirma Aukščiausiojo Teismo, atnaujinimo procesas. Taryba taip pat palankiai vertina tai, kad Ukraina ratifikavo Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statutą, ir ragina Ukrainą imtis tolesnių veiksmų siekiant užtikrinti visišką prisiderinimą nacionaliniu lygmeniu.
115. Taryba palankiai vertina tai, kad įdiegta **pagrindinių teisių** srities teisėkūros ir institucinė sistema, ir tikisi, kad ji bus toliau įgyvendinama ir konsoliduojama. Taryba ragina Ukrainą toliau dėti pastangas siekiant stiprinti saviraiškos ir žiniasklaidos laisvę laikantis Komisijos rekomendacijų, nepaisant esamų iššūkių, kuriuos sukėlė Rusijos agresijos karas, be kita ko, toliau dėti pastangas išlaikyti ir palaipsniui atkurti skaidrią, pliuralistinę ir nepriklausomą žiniasklaidos aplinką. Pastangos kovoti su užsienio šalių kišimusi ir manipuliavimu informacija turi atitikti tarptautinius saviraiškos laisvės standartus.

116. Taryba atkreipia deramą dėmesį į iš dalies pakeistus teisės aktus dėl **tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisių** apsaugos. Šie teisės aktai turėtų būti toliau įgyvendinami, taip pat įsipareigojimai, kuriuos prisiėmė Ukraina, turėtų būti toliau įgyvendinami laikantis ES derybų programos.
117. Taryba palankiai vertina Ukrainos pažangą užtikrinant nepriklausomą ir veiksmingą **kovos su korupcija** institucijų veikimą. Taryba ragina Ukrainą toliau spręsti likusius uždavinius ir toliau stiprinti savo kovos su korupcija institucinę sistemą, klausimus, susijusius su baudžiamojo proceso teisės aktų trūkumais, darbuotojų skaičiaus trūkumu ir aukšto lygio korupcijos bylų rezultatais. Be to, Taryba ragina Ukrainą toliau stiprinti savo finansinius tyrimus ir kovos su pinigų plovimu priemones.
118. Kalbant apie ekonominius kriterijus, Taryba pripažįsta išskirtinius sunkumus, su kuriais dabartinėmis aplinkybėmis susiduria Ukraina vykdydama pinigų politiką ir bendrą **ekonomikos** valdymą, ir šiuo atžvilgiu palankiai vertina tai, kad Ukraina padarė tam tikrą pažangą siekdama sukurti veikiančią rinkos ekonomiką.
119. Taryba palankiai vertina Ukrainos pastangas didinti **energetinį saugumą** ir tiekimo nepriklausomumą tokiomis aplinkybėmis, kai Rusija nuolat vykdo išpuolius prieš Ukrainos energetikos ir civilinę infrastruktūrą. ES yra pasirengusi toliau teikti paramą, kad būtų skubiai padidintas Ukrainos energetinis saugumas ir padidintas Ukrainos energetikos sistemos atsparumas, ir teikti paramą Ukrainos energetikos infrastruktūros atstatymui.
120. Taryba tebėra pasiryžusi toliau stiprinti **ES sektorinį bendradarbiavimą** su Ukraina ir jos integraciją į ES vidaus rinką intensyviau įgyvendinant ES ir Ukrainos asociacijos susitarimą, įskaitant išsamią ir visapusišką laisvosios prekybos erdvę.
121. Taryba palankiai vertina Ukrainos strateginį įsipareigojimą eiti ES keliu ir tai, kad ji užtikrino aukšto lygio prisiderinimą prie **ES BUSP** pozicijų ir ribojamųjų priemonių. Ji ragina Ukrainą nenukrypti nuo teigiamos jos visapusiško prisiderinimo tendencijos, be kita ko, laikantis visų valstybių suvereniteto ir teritorinio vientisumo principų.

MOLDOVA

122. Taryba pakartoja, kad ES tvirtai remia Moldovą ir jos stojimo į ES kelią, ir palankiai vertina Moldovos įsipareigojimą vykdyti ES reformų procesą. Taryba palankiai vertina tai, kad 2024 m. birželio mėn. oficialiai pradėtos stojimo derybos su Moldova, ir praėjusiais metais padarytą didelę reformų pažangą, nepaisant didelių iššūkių, kuriuos sukėlė Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą ir hibridiniai išpuoliai prieš pačią Moldovą. Taryba palankiai vertina tai, kad peržiūros procesas vyksta pagal planą, ir laukia jo užbaigimo bei tolesnių žingsnių Moldovos stojimo procese atidarant skyrius, kuo greičiau pradedant pagrindinių principų skyriumi, kai bus įvykdytos sąlygos.
123. Kalbant apie **pagrindinius** principus, Taryba pabrėžia, kad svarbu toliau daryti pažangą vykdant reformas, visų pirma teisinės valstybės ir pagrindinių teisių, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises, srityse.
124. Remdamasi padaryta reikšminga pažanga, Moldova turėtų toliau žengti pirmyn vykdydama visapusišką **teisingumo reformą**, įskaitant patikrinimo procesą, taip pat **kovą su korupcija**, daugiausia dėmesio skirdama atitinkamų institucijų stiprinimui ir tolesniems patikimiams rezultatams atliekant tyrimus ir priimant apkaltinamuosius nuosprendžius, taip pat ir aukšto lygio korupcijos bylose. Taryba palankiai vertina Moldovos sisteminę požiūrį į kovą su oligarchija ir skatina toliau įgyvendinti susijusį veiksmų planą.
125. Taryba atkreipia dėmesį į ESBO ODIHR preliminarious išvadas, kuriose nurodoma, kad spalio 20 d. prezidento **rinkimai ir referendumas dėl narystės ES** vyko ramiai ir tvarkingai, nepaisant nuolatinių Rusijos bandymų naudoti užsienio vykdomą manipuliavimą informacija ir kišimąsi siekiant pakenkti demokratiniams procesams, be kita ko, per vietinius patikėtinius. Taryba palankiai vertina referendumo rezultatus, kuriais dar kartą patvirtinamas Moldovos įsipareigojimas dėl savo ateities ES.

126. Taryba gerai vertina Moldovos atsparumą precedento neturinčių Rusijos **hibridinių** išpuolių akivaizdoje ir dar kartą patvirtina tolesnę ES paramą šioje srityje, be kita ko, pasitelkiant ES partnerystės misiją Moldovoje. Kova su piktavališku išorės kišimusi, kova su dezinformacija, darančia poveikį jos piliečiams, ir rinkėjų dalyvavimo skatinimas yra ypač svarbūs artėjant 2025 m. parlamento rinkimams. Pastangos kovoti su užsienio šalių kišimusi ir manipuliavimu informacija turi atitikti tarptautinius saviraiškos laisvės standartus.
127. Taryba palankiai vertina Moldovos pastovią pažangą didinant **energetinį saugumą** ir tiekimo nepriklausomumą. ES yra pasirengusi toliau teikti paramą šiam sektoriui. Moldova turi toliau spartinti infrastruktūros projektus, susijusius su elektros tinklų jungtimis, kad sumažintų struktūrinį pažeidžiamumą.
128. Kalbant apie **ekonominius kriterijus**, Taryba pabrėžia, kad svarbu toliau vykdyti transformatyvias **ekonomines reformas**, sektorinį bendradarbiavimą ir tolesnę integraciją į ES vidaus rinką intensyviau įgyvendinant ES ir Moldovos asociacijos susitarimą, įskaitant išsamią ir visapusišką laisvosios prekybos erdvę. Taryba palankiai vertina Komisijos komunikatą dėl naujo Moldovos ekonomikos augimo plano, kuriuo siekiama remti Moldovos socialines ir ekonomines bei esmines reformas ir gerinti galimybes patekti į ES bendrąją rinką.
129. Taryba teigiamai vertina nuolatinės Moldovos pastangas stiprinti savo **viešojo administravimo** ir viešųjų finansų valdymo sistemą. Administracinius ir institucinius gebėjimus reikia stiprinti visais lygmenimis. Turėtų būti tęsiamas sisteminis bendradarbiavimas su pilietine visuomene reformų srityje.
130. Taryba pakartoja savo įsipareigojimą remti Moldovos suverenitetą ir teritorinį vientisumą, atsižvelgiant į tarptautiniu mastu pripažintas jos sienas.

131. Taryba labai teigiamai vertina tai, kad Moldova nuosekliai bendradarbiauja užsienio politikos klausimais, ir jos nuolatinės pastangos visiškai prisiderinti prie **ES BUSP**, įskaitant ES ribojamąsias priemones – tai aiškus ženklas, kad Moldova yra strategiškai įsipareigojusi eiti ES keliu. Taryba taip pat palankiai vertina svarbų bendradarbiavimą siekiant užkirsti kelią Rusijai ir Baltarusijai taikomų sankcijų apėjimui ir palankiai vertina Moldovos nuolatinį aktyvų dalyvavimą ES misijose ir operacijose pagal ES BSGP. Ji ragina Moldovą nenukrypti nuo teigiamos jos prisiderinimo tendencijos, be kita ko, laikantis visų valstybių suvereniteto ir teritorinio vientisumo principų. Taryba palankiai vertina ES ir Moldovos saugumo ir gynybos partnerystę, kuri sudaro sąlygas glaudesniai bendradarbiavimui pagrindinėse srityse.

SAKARTVELAS

132. Atsižvelgdama į naujausias Europos Vadovų Tarybos išvadas, Taryba dar kartą patvirtina, kad Sąjunga yra pasirengusi remti Sakartvelo žmones jiems žengiant europiniu keliu. Kartu ji pakartoja, kad ES yra labai susirūpinusi dėl Sakartvelo vyriausybės veiksmų eigos, įskaitant tai, kad priimtas įstatymas dėl užsienio įtakos skaidrumo, taip pat kiti teisės aktai, kurie prieštarauja vertybėms ir principams, kuriais grindžiama ES; šių teisės aktų priėmimas parodo padėties, susijusios su Komisijos rekomendacijoje dėl šalies kandidatės statuso nustatytais veiksmais, blogėjimą. Taryba primena, kad 2024 m. birželio ir spalio mėn. Europos Vadovų Taryba pažymėjo, kad tokie veiksmai kelia pavojų Sakartvelo europiniam keliui, todėl *de facto* sustabdo stojimo procesą. Taryba apgailestauja dėl neseniai Sakartvelo vyriausybės priimto sprendimo sustabdyti stojimo į ES procesą iki 2028 m.
133. Taryba griežtai smerkia smurtą prieš taikius protestuotojus, žiniasklaidos atstovus ir politikus. Sakartvelo valdžios institucijos turi gerbti teisę į susirinkimų ir saviraiškos laisvę ir susilaikyti nuo jėgos naudojimo. Visi smurto atvejai turi būti ištirti, o atsakingi asmenys turi būti patraukti atsakomybėn.

134. Taryba ragina Sakartvelo valdžios institucijas skubiai grįžti link kelio į ES ir vykdyti **demokratinės, visapusiškas ir tvarias reformas** laikantis pagrindinių Europos integracijos principų. Taryba pabrėžia, kad svarbu grįžti prie devynių veiksmų, nustatytų 2023 m. Komisijos komunikate dėl plėtros, įgyvendinimo.
135. Taryba yra itin susirūpinusi dėl blogėjančios padėties **demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių** srityse. Sakartvelas turi užtikrinti visapusišką pagarbą pagrindinėms teisėms, įskaitant saviraiškos ir susirinkimų laisvę, taip pat žiniasklaidos laisvę, nepriklausomumą ir pliuralizmą, **kaip ir LGBTI asmenų teises**.
136. Sakartvelo pilietinės visuomenės atstovų, politinių lyderių, pilietinės visuomenės aktyvistų ir žurnalistų bauginimas, smurtas prieš juos ir jų diskriminacija Sakartvele turi būti nutraukti. Primindama, kad **veikianti pilietinė visuomenė** yra esminis bet kokios demokratinės sistemos komponentas, Taryba ragina Sakartvelą užtikrinti, kad jo gyvybinga pilietinė visuomenė galėtų veikti be apribojimų ir aktyviai, įtraukiai ir prasmingai dalyvauti politikos formavimo procese.
137. Taryba itin susirūpinusi atkreipia dėmesį į ESBO ODIHR preliminarį išvadą, iš kurių matyti, kad spalio 26 d. vykusiuose parlamento **rinkimuose** būta keleto trūkumų ir jie vyko įtemptoje bei labai poliarizuotuoje aplinkoje. Kad būtų pagerintos sąlygos tinkamam demokratinių institucijų veikimui, Taryba primygtinai ragina Sakartvelą ištirti ir pašalinti rinkimų pažeidimus ir įtarimus dėl jų, taip pat atsižvelgti į šias ir kitas ESBO ODIHR ir Europos Tarybos organų rekomendacijas, be kita ko, primindama, kad visapusiška rinkimų reforma yra devynių veiksmų dalis.
138. Taryba ragina Sakartvelo valdžios institucijas imtis konkrečių veiksmų siekiant įveikti didėjančią **poliarizaciją** ir susilaikyti nuo veiksmų, kurie galėtų dar labiau padidinti politinę įtampą, pavyzdžiui, nuo prieš ES nukreiptos retorikos ir dezinformacijos.

139. Taryba apgailestauja dėl blogėjančio **teisminių institucijų veikimo** ir apskritai didėjančio institucijų nepriklausomumo trūkumo. Vis dar reikia dėti daug pastangų, kad būtų įvykdyta visapusiška teisminių institucijų reforma, atitinkanti Europos standartus ir Venecijos komisijos rekomendacijas. Lygiai taip pat svarbu pasiekti gerų kovos su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu rezultatų ir įgyvendinti kovos su oligarchija veiksmus.
140. Kalbant apie **ekonominius kriterijus**, Taryba atkreipia dėmesį į vidutinį pasirengimo lygį ir nedidelę pažangą plėtojant veikiančią rinkos ekonomiką. Taryba palankiai vertina tai, kad toliau įgyvendinama patikima fiskalinė ir pinigų politika, ir ragina Sakartvelą stiprinti centrinio banko nepriklausomumą ir įgyvendinti kitas būtinas struktūrines reformas.
141. Taryba ragina Sakartvelą skubiai įvykdyti likusius **vizų režimo** liberalizavimo kriterijus, be kita ko, prisiderinant prie ES vizų politikos, sprendžiant nepagrįstų prieglobsčio prašymų klausimą ir užtikrinant atitiktį reikalavimams dėl pagrindinių teisių.
142. Taryba atkreipia dėmesį į tai, kad Sakartvelas toliau įgyvendina ES ir Sakartvelo **asociacijos susitarimą**, įskaitant išsamią ir visapusišką laisvosios prekybos erdvę.
143. Taryba dar kartą patvirtina ES paramą Sakartvelo **suverenitetui, nepriklausomybei ir teritoriniam vientisumui**, atsižvelgiant į tarptautinius mastu pripažintas jo sienas, ir pabrėžia, kad ES tebėra tvirtai pasiryžusi siekti takaus konflikto sprendimo ir laikytis savo nepripažinimo ir angažavimosi politikos, be kita ko, dalyvaujant ES stebėsenos misijai Sakartvele.
144. Taryba pakartoja, jog labai tikisi, kad Sakartvelas skubiai prioritetine tvarka iš esmės suintensyvins pastangas užtikrinti visapusišką prisiderinimą prie **ES BUSP** pozicijų ir ribojamųjų priemonių, be kita ko, taikomų Rusijai ir Baltarusijai, laikantis visų valstybių suvereniteto ir teritorinio vientisumo principų. Taryba taip pat ragina Sakartvelo valdžios institucijas susilaikyti nuo veiksmų ir pareiškimų, nukreiptų prieš ES pozicijas dėl užsienio politikos. Taryba ragina Sakartvelą toliau bendradarbiauti siekiant užkirsti kelią ES ribojamųjų priemonių apėjimui.
-